FOTÓK: KÓRÉ KÁROLY

INTÉZMÉNYESÍTETT KÖRNYEZETVÉDELEM

Miért járassuk gyermekeinket ökoiskolába?

Egyre népszerűbbek hazánkban az ökoiskolák. Az ilyen tanintézmények az általános tanrend mellett a környezettudatos nevelésre is hangsúlyt fektetnek. Nem csupán elméleti képzést kapnak a gyermekek, hanem gyakorlatban is megkövetelik tőlük a szellemiségnek megfelelő viselkedést. A program célja, hogy a jövendő generációk számára már természetessé váljon többek között az energiatakarékosság, a szelektív hulladékgyűjtés, valamint a természet tisztelete.

Az MMM Magazinban már több cikkünkben írtunk arról, hogy korunk egyik legnagyobb kihívása a környezeti válság kezelése. A modern tanrend kiötlői ugyan felismerték, hogy az iskoláknak naprakész tudást kell a gyerekeknek adniuk, de ez gyakran csak elméletben valósul meg. Az életre való felkészítéshez nem elég, ha a tanulók a már ma is nélkülözhetetlen számítástechnikai, esetleg a legalapvetőbb ügyintézési és gazdálkodási ismeretekkel gazdagodnak. Igaz, valamennyi alapfokú közoktatási intézményben megemlítik az osztályfőnöki és környezetismeret órák keretében a szelektív hulladékgyűjtés hasznosságát, ám gyakorlati nevelés hiányában ezek üres frázisoknak bizonyulnak. Az ökoiskolák ezt felismerve nem csupán passzív ismereteket nyújtanak a rájuk bízott gyermekcsoportoknak, hanem egy folyamatos program keretében aktívan is megkövetelik tőlük a tanultak visszaadását. Természetesen ehhez a tanintézmény épületének is megfelelő adottságokkal és berendezési tárgyakkal kell rendelkeznie.

Egy ökoiskola abban különbözik egy átlagos iskolától, hogy nemcsak a tanításban érvényesülnek a környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiájának elvei, hanem az iskolai élet minden területén.

SZERVEZETBE TÖMÖRÜLVE

A *Magyarországi Ökoiskola Hálózat* egy nemzetközi szervezet, az *Iskolai Környezeti Nevelési Kezdeményezések* (ENSI) keretén belül működik 2000 óta az (azóta már átalakult és nevet változtatott) Oktatási és Kulturális Minisztérium, illetve a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatásával.

Országszerte mintegy 520 ilyen tanintézmény működik, de ez a kör folyamatosan bővül. Több vizsgálat is igazolta, hogy az ezen kategóriába sorolandó iskolák nem csupán a tanulók, hanem a pedagógusok gondolkodásmódját is befolyásolják. Mivel napi rendszerességgel hívják fel a kicsik figyelmét a megfelelő kuka kiválasztására, maguk is a rendnek megfelelően cselekednek.

SÉTA EGY ÖKOISKOLÁBAN

Az általános iskola alsó tagozatában a tanulók szinte játszva sajátíthatják el a szükséges ismereteket, melyek rajtuk keresztül akár az egész család életmódját megváltoztathatják. Az MMM Magazin az Andor Ilona Általános Iskolában tett látogatást. Tóth Mária, az intézmény pedagógusa elmondta: a rendelkezések értelmében a tanulók önkéntesen, második osztályos korukban csatlakozhatnak a programhoz.

– A gyerekek otthon is gyűjtik a műanyag üdítős kupakokat. Ezek csupán 2–3 grammot nyomnak egyenként, mégis csak a mi iskolánkban évente 5–6 tonnányi összegyűlik. Könnyen kiszámítható, hogy ez több millió darab kupakot jelent, ennyivel kevesebb kerül a szemétlerakókba – mondja a tanítónő, aki szerint ez a szám arra is rávilágít, milyen nagy a hulladéktermelés világszerte. Ráadásul a műanyag a papírral és a fával ellentétben nem bomlik le soha.

– Az iskolában természetesen szelektíven gyűjtjük a hulladékot. Külön kukába dobjuk a papírt, a műanyagot és az ételmaradékot is. A gyerekek a hulladék mozgatásában és szállításában is segítenek, persze biztonsági okokból programunk az üveggyűjtésre az intézményen belül nem terjed ki. A szülői visszajelzésekből viszont megtudtuk, hogy a gyerekek már családjukat is szinte „megfertőzik” a környezettudatos gondolkodással – mosolyog Tóth Mária, miközben odakísér bennünket a gyerekekhez beszélgetni. Megtudjuk, van olyan kisdiák, aki már többször rászólt édesanyjára a bevásárlás során, ne fogadjon el nylonszatyrot.

A környezetvédelem nem magányosak kezdeményezése, hanem közös társadalmi ügy. Ma kell elkezdeni a következő generáció nevelését.

– Az erdőben nem szemetelünk, mert az ronda és a műanyag még csak le sem bomlik – büszkélkedik egy kisfiú, mikor megkérdezzük, mit jelent számára az ökológia kifejezés. Egy másik gyermek a szelektív hulladékkezelést emelte ki, míg egy társuk az életterünk tisztán tartására helyezte a hangsúlyt.

– Apukám mindig azt mondja, büntetni kellene az üdítőgyárakat, mert nem üvegbe, hanem palackba töltik a kólát. Szerintem igaza van – mosolygott egy másodikos kisiskolás.

A pedagógus optimista, és hiszi, nem csupán jól hangzó rigmusok bemagolásáról van szó, hanem a gyermekek valóban megértik az ügy fontosságát.

AKTÍV KÖRNYEZETVÉDELEM

Hogy a nebulók a szemléletmód mellett egy szorosabb közösséget is kapjanak, az iskola megalapította az Ökomókus Mozgalmat. A bájos erdei állat kabalafigurává választása egy

véletlen egybeesésnek köszönhető, lévén, hogy a tanintézmény éppen az óbudai Mókus utcában található. Mivel az országos ökoiskola-programnak a kirándulás is része, nyilvánvaló, hogy a gyermekeket időnként szervezett erdőlátogatásra is elviszik.

– A mozgalomban résztvevő tanulók heti egy alkalommal ügyeletet vállalnak. Beosztásuk szerint végzik a rájuk kiszabott feladatokat. Ellenőrzik, mikor, melyik hulladéktároló telik meg, szükség esetén cserélik azokat. A folyosókon lekapcsolják a feleslegesen égő világítást, vagy elzárják a mások által nyitva felejtett csapokat – magyarázza a pedagógus.

Az illemhelyeken már sikerült a lámpákat mozgásérzékelővel ellátni, így azok csak akkor kapcsolódnak fel, ha valaki belép a helyiségbe. Ugyan az elhatározás megszületett, hogy a kézmosók működését is hasonló módszerrel oldják meg, viszont az ilyen készülékek ára jelenleg olyannyira magas, hogy azt az intézmény külső támogatás nélkül nem képes finanszírozni.

A sors fintora, hogy a gazdasági válság éppen az ökológia iránt elkötelezett cégeket érintette érzékenyen. Legalábbis ezt szűrhetjük le Tóth Mária tapasztalataiból. Néhány évvel ezelőtt egy cég műanyag flakon-olvasztó berendezéseket telepített az iskolába. Ezek a készülékek a hőre lágyuló műanyagból készült flakonokat pillanatok alatt tömör koronggá nyomta össze. A gyerekek otthonról is bevitték a kiürült palackokat, a vállalkozó pedig két darabonként két forintos áron felvásárolta azokat. Így az iskola nem csupán a környezetnek tett jót, hanem a program költségeit is fedezni tudta. Az üzletember aztán kénytelen volt az együttműködést megszüntetni. A berendezés hiányában természetesen a töredékére esett vissza az iskola hulladékbefogadó képessége is. A jelenleg használt mechanikus palacknyomó csupán arra elegendő, hogy a szemét kevesebb helyet foglaljon el a tárolóban.

> Nem mind szemét, ami hulladék. Majdnem minden jó valamire. A legtöbb, szemétnek hitt elhasznált tárgy hasznosítható, ha szelektíven gyűjtjük, és ezzel megteremtjük újrahasznosításuk alapfeltételét.

Az iskola a rendszer eredményességét bizonyítandó az udvaron elhasználódott padok ülőlapjait a gyermekek által összegyűjtött kupakokból készült műanyagból készültekre cserélte. Küllemre ezek olyan hatást keltenek, mintha fából lennének, vagyis esztétikailag is megfelelőnek bizonyultak. Ráadásul a természetes, növényi anyagból gyártott padokkal szemben az időjárási viszontagságoknak is ellenállnak. Félreértés tehát azt gondolni, hogy az ökológia-program követői teljesen műanyagipar-ellenesek, hiszen valójában elsősorban azt szorgalmazzák, hogy a csupán egyszer használatos csomagolóanyagot a gyárak cseréljék le vagy természetesen lebomló anyagból készültre, vagy többször használhatóra.

Mint ismert, a háztartási hulladékok alig tíz százalékát égetik el, az összes többi a lerakókba kerül. Függetlenül attól, hogy lebomlanak-e vagy sem, illetve, hogy milyen káros anyagokat tartalmaznak.

A Mókus Utcai Általános Iskola nem csupán a saját kerítésén belül, hanem a környező utcákban és parkban is mozgósítja diákjait. Rendszeresen részt vesznek a füvesítésben, a virágültetésben, vagy éppen bokrok vagy fák telepítésében. A komolyabb feladatokból nyilván a szülők is kiveszik részüket, így kovácsolva egy csapatba az intézmény érdekeltségi köréhez tartozókat. A tanulók annál inkább vigyáznak környezetükre, minél jobban sajátjuknak érzik azt.

MIT ÉTKEZNEK A GYEREKEK?

Az ökoiskolák nagy része igyekszik a tanulók egészséges táplálkozását is a lehető legnagyobb mértékben elősegíteni. Ez azonban lényegesen nehezebb munka a környezetszeretet megtanításánál. Egyrészt sok intézményben megpróbálta már az igazgató megszabni, mit árulhat a büfé tulajdonosa, ám legtöbben ellen-

állásba ütköztek. A gyerekek ugyanis nem feltétlenül a tápérték és a vitamintartalom alapján választanak, hanem az aktuális gasztrodivat, a küllem és a többiek befolyása szerint. Mindannyian voltunk gyermekek, ezért magunkról is tudhatjuk, egy kisiskolás szívesebben vásárol cukorkát és üdítőt, mint gyümölcsöt. Márpedig ha a büfé alkalmazkodna is a szülői és pedagógusi kívánalmakhoz, azzal csak annyit lehetne elérni, hogy a tanulók az iskolához közeli közértben szereznék be kedvenc csemegéjüket, ami viszont a büfé csődjét jelentené.

Minden évben pályázhatnak az ökoiskola címre azok az iskolák, amelyek kiemelkedően fontosnak tartják a környezetvédelmet!

SZEBB JÖVŐ VÁRHATÓ?

Az általános iskolákban dolgozó pedagógusok jól tudják, hivatásuk lényege nem csupán az, hogy a tanulóknak, mint egyéneknek minél nagyobb tudást átadjanak, hiszen az egyénnek csupán a társadalom alapsejtjei. Mivel a jövő tudósai és szakmunkásai is a jelenlegi iskolákból kerülnek ki, az optimistább tanítók és tanárok abban reménykednek, hogy az eljövendő generációk számára a környezettudatos viselkedés teljesen természetessé válik. Ha pedig a mostani gyermekek felnőtt korukra is megőrzik az iskolában elsajátított szemléletet, akkor munkájuk során is – a világ formálóiként – már eleve figyelembe vehetik a természetvédelmi szempontokat. A kutatók egyik legfontosabb feladata tehát az előttünk álló évtizedekben, hogy olyan módszereket fejlesszenek ki bármely termék előállítására és csomagolására, melyek a lehető legkisebb mértékben, vagy egyáltalán nem szennyezik a levegőt, a vizet és a földet. Az ipari forradalom előtti korokban az emberek tulajdonképpen nem is tudtak nem az ökológiai szabályok szerint élni, hiszen nem ismerték a PET-palackot, a kőolajat. Persze a fűtéshez azokban az időkben is vágtak ki fákat, de az korántsem jelentett annyi kárt a kék bolygóra nézve, mint napjainkban.

Persze szó nincs arról, hogy az ökoiskolákban az ipari fejlődés ellen szeretnék hangolni a tanulókat, sokkal inkább az a hosszútávú cél, hogy a profit mellett az egészségi és környezeti szempontokat is figyelembe vegyék a termelés során.

Világszerte alig néhány évtizede kezdtek terjedni az ökológiai programok. A mai napig komoly fejtörést okozott és okoz a környezetvédőknek a PET-palackok túlzott elterjedése, hiszen lehetetlen a gyárak által kibocsátott mennyiséget maradéktalanul újrahasznosítani. Műanyag palackokba csomagolják az üdítőitalokat, egyes tejtermékeket, az étolajat, sőt, sok vegyipari terméket is. A szelektív hulladékgyűjtésnek köszönhetően az üres flakonok és kupakok egy részéből vödör, rendszámtáblatartó vagy más használati tárgy készül, de még mindig bőven marad belőlük a lerakókban, miközben a termelés nem áll meg…

Kóré Károly